

ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΑΜΟΥΗΛΙΔΗ

Η ΠΥΤΙΝΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΝΟΥ

«αναστήλωση της χαμένης κωμωδίας»

ΔΙΑΣΚΕΥΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ

ΚΩΜΩΔΙΑ

γυνὴ τοῦ ποιητῆ Κρατίνου

ΠΥΤΙΝΗ

(κοινῶς ΝΤΑΜΙΤΖΑΝΑ) ἐκδομένη τοῦ Κρατίνου

ΚΡΑΤΙΝΟΣ

ποιητῆς κομωδῶν

ΦΙΛΙΝΟΣ

φίλος τοῦ Κρατίνου

ΔΙΚΑΣΤΗΣ

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ

ΚΩΜΩΔΙΑ

γυνίκα του ποιητή Κρατίνου

ΠΥΤΙΝΗ

(χοινώς ΝΤΑΜΙΤΖΑΝΑ) ελκόμενη του Κρατίνου

ΚΡΑΤΙΝΟΣ

ποιητής κωμωδιών

ΦΙΛΙΝΟΣ

φίλος του Κρατίνου

ΔΙΚΑΣΤΗΣ

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ

ΚΩΜΩΔΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΠΥΤΙΝΗ

(ΠΥΤΙΝΗ ΑΠΟΜΕΤΕΩΡΑ) ΕΡΜΗΝΕΥΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΚΡΑΤΙΝΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΦΙΛΙΝΟΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΔΙΚΑΣΤΗΣ

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Ο ποιητής ο κωμικός ως τη θυσία φτάνει,
 οργίζεται για χάρη μας, ξορίζεται και κλάνει,
 και σατιρίζει και γελά, **χέλο** και αμαρτάνει,
 διώχνοντας τις κακίες μας, τα μίσση και την πλάνη
 και τις υποκρισίες μας και πράττει μάνι μάνι
 αυτά που κι ο καθένας μας λιμπίζεται να κάνει.
 Ωστόσο' αφήνει κρεμαστά αυτά που δεν τα φτάνει,
 όπως και το Μενδαίο του, το νιόκοπο χαρμάνι,
 γιατί η Κωμωδία του, σαν μέγαιρα προφτάνει!

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Στα αριστερά υπάρχει το σπίτι του Κρατίνου με κατώγι και ανώγι. Δεξιά ένα υπαίθριο δικαστήριο. Ξαφνικά μέσα από το σπίτι ακούγονται φωνές και κρότοι. Γίνεται χαλασμός. Η Πυτίνη, μισόγυμνη και ταραγμένη βγαίνει στη σκηνή κυνηγημένη. Είναι όμορφη, κοκκινομαλλούσα και κοκκινοπρόσωπη. Παραπατάει σα μεθυσμένη, μαζεύει τα ρούχα της, σκεπάζει το κορμί της και κατόπιν έντρομη φεύγει από δεξιά. Οι φωνές συνεχίζονται, φαίνεται ότι γίνεται κάποιος άγριος ξυλοδαρμός μέσα στο σπίτι, όπου εμφανίζονται στη σκηνή, πρώτα ο Κρατίνος και πίσω του η Κωμωδία. Η δεύτερη ξεφωνίζει υστερικά και δέρνει τον άντρα της, ο οποίος προσπαθεί να ξεφύγει, αλλά η γυναίκα του τον προλαβαίνει και συνεχίζει να τον ξυλοφορτώνει φωνάζοντας)

ΚΩΜΩΔΙΑ

Άπιστε, αχαϊρεντε, ξεμωραμένε γέρο!...

ΚΡΑΤΙΝΟΣ

Σιγά, βρε γυναικούλα μου! Σιγά, βρε Κωμωδία!

ΚΩΜΩΔΙΑ

Α, ώστε «γυναικούλα» σου; Α, ώστε «Κωμωδία»;
 Τώρα, λοιπόν θυμήθηκες πως είσαι παντρεμένος;
 Πως έχεις στέκι, σπιτικό; Τώρα που σε τσακώσαν
 πάνω στα πράσα, άτιμε; Μοιχέ! Θα σε σκοτώσω!...

ΚΡΑΤΙΝΟΣ

Αχ, μη με βρίζεις, κούκλα μου, δεν είμαι αυτά που λέγεις.
 Είμαι πιστός σαν το σκυλί και σ' αγαπώ σαν γάτος.

ΚΩΜ. Κοίταξε θράσος, φίλε μου! Κοίτα ξετσιπωσιά του...!

Ποιον αγαπάς, ρε κάθαρμα, αφού σ' έχω τσακώσει
στο υπόγειο να με απατάς έχοντας αγκαλιά σου
στόμα με στόμα κολλητά την **Μπέα Τη Πιυτίνη;**

ΚΡΑΤ. Κωμωδιούλα μου γλυκιά, χρυσή μου γυναικούλα,
κατάλαβέ με, το 'κανα για σένα, αγαπημένη,
για σένανε αμάρτησα, για σένανε τα πίνω.

ΚΩΜ. Βρε το μουντάρη, το μοιχό. Βρε, βρε τον κολασμένο
(Τον δέρνει) Βρε τον τρανόν υποκριτή, βρε το χολεριασμένο!

Ομολογεί το έγκλημα, μα λέει πως το 'χει κάνει
για χάρη της γυναίκας του, για τη δική μου χάρη.

Ορίστε χάλια και κακό. Για δέστε 'δω κατάντια
Ένας μεγάλος ποιητής να πέφτει τόσο κάτω.

Να απατά τη σύζυγο με μια κρασοκανάτα
κι απέ να λέει πως το 'κανε για τη δική του... γάτα!

ΚΡΑΤ. Μα κι ο μεγάλος Περικλής είχε την Ασπασία
για το καλό της ξακουστής γυναίκας του Αθήνας.

ΚΩΜ. Της πόλης μας; Και πώς αυτό; Πότε την υπανδρεύθη;

ΚΡΑΤ. Μα όλοι οι μοναρχικοί μεγάλοι κυβερνήτες,
σαν τον κρομμυδοκέφαλο τον Περικλή που είχε
το Ωδείο στο κεφάλι του*, τον πόλεμο στο νου του,
λένε πως παντρευτήκανε κι έχουνε για γυναίκα
την ίδια την πατρίδα τους, τη χώρα που διοικούνε.

Μα έχουν και τη φίλη τους, αυτή που τους εμπνέει,
να νιώθουν δημιουργικοί, πιο δυνατοί κι ωραίοι.

ΚΩΜΩΔΙΑ Κι εσύ το ίδιο έκανες; Γι' αυτό με κερατώνεις
μ' αυτή τη νεαρή μπεκρού και μου την **Καμαρώνεις;**

ΚΡΑΤ. Αχ, πόσο με παρεξηγείς! Δε με καταλαβαίνεις.

ΚΩΜ. Βρε, άσε τις τρικλοποδιές, άσε τις σαχλαμάρες.

Θαρρείς πως είμαι εγώ λαός για να με κοροϊδέψεις;

ΚΡΑΤ. Μα δεν είμαι πολιτικός ή κάποιος λαοπλάνος.

* Βλ. Αποσπ. 71. Κ. «ο σχινοκέφαλος Ζευς... τωδεῖον ἐπὶ τῆς κεφαλῇ
(Πλούταρχου, Περικλῆς, σ. 205. Cor.)

Βίμαι ποιητής και ό,τι πω πρόλει να είναι αλήθεια. 40

Αλλιώς η τέχνη μου χαλά και γίνεται ηλίθια.

ΚΩΜ. Πάει με τερτίπια πλανερά την πλάτη του να σώσει.

Μα θα τη σπάσω του άτιμου. Να βάλει λίγη γνώση.

(Τον κινηγάει και τον χτυπάει)

Άσε λοιπόν, τα μπόσικα και τις φιλοσοφίες

και λέγε πού την ψώνισες την ~~αζιμη~~ Πυτίνη. 45

ΚΡΑΤ. Εμένα μου την έστειλε ο Βάκχος ο μεγάλος.

ΚΩΜ. (ειρωνικά) πάλι στα θέλα το 'ριξες. Πάλι στους
επουράνιους.

Άλλη σκασίλα ο θεός δεν είχε, να στη στείλει.

Ο Βάκχος ο πατέρας μου (γιατί μ' έχει γεννήσει),

αν το γαμπρό του ήθελε κι εμέ να ευεργετήσει, 50

θα σ' έκανε να ~~επιθυμείς~~ ~~εμένα~~ με εξάψεις

και έτοι να αναγκαστείς για χάρη μου να γράφεις

καινούριο δράμα κωμικό και όχι κοροϊδία.

ΚΡΑΤ. Δεν κοροϊδεύω, Σ' αγαπώ, γλυκιά μου Κωμωδία.

Δεν είναι πράμα πιο γλυκό στον κόσμο από σένα. 55

Δεν είναι κόσμος πιο γλυκός από τη ~~δική σου~~ ~~αχούνη~~.

ΚΩΜ. Ακόμα δεν ξεμέθυσες; Τα πράγματα μπερδεύεις;

Παρ' όλο που τις έφαγες, πάλι με κοροϊδεύεις;

ΚΡΑΤ. Πίστεψε, Κωμωδία μου, γιατί αλλιώς θα πάθω:

Εσένα μόνο λαχταρώ, για σένα ζω και γράφω 60

και στη δική σου αγκαλιά θέλω να βρω τον τάφο.

ΚΩΜ. Μα ο Θεός σ' οδήγησε, λες, κατά την Πυτίνη,

για να ψοφήσεις σ' αυτηνής την αγκαλιά, σαΐνι!

ΚΡΑΤ. Όχι, μ' οδήγησε σε σε, με μέσο την Πυτίνη.

Το τέρμα είσαι πάντα εσύ, η στάση είναι εκείνη. 65

Μ' έσπρωξε πρώτα για να πω από την νταμιτζάνα

κι απέ να φάω ~~μεξέ~~ ~~αποξέ~~ ~~φλάουα~~ ~~μου~~ ~~μελιτζάνα~~.

ΚΩΜ. Δε σε καταλαβαίνω πια. Μιλάς σαν την Πυθία.

ΚΡΑΤ. Μπορεί. Μα για προσπάθησε. Δεν είσαι συ ηλίθια.

Θα σου παρασταθώ κι εγώ. Λοιπόν, στάσου και άκου: 70

Θερμά τον παρακάλεσα τον κύρη σου το Βάκχο

- να με εμπνεύσει να ποθώ εσένα, όπως πρώτα.
 Κι εκείνος μου ψιθύρισε στ' αυτί μου, ότι πρέπει
 τα κάλλη άλλης κόρης του να δοκιμάσω αμέσως.
 Μου είπε μάλιστα και πού θα βρω τη φιλενάδα. 75
 Πήγα ευθύς και έψαξα στα μαγαζιά εκείνα.
 Ήταν πολλές και όμορφες πυτίνες στη βιτρίνα.
 Αγόρασα την πιο καλή, την πιο ακριβή και φρίνα.
 Ήταν από την Κόρινθο κι έμοιαζε μ' ελαφρίνα, 80
 καλοφτιαγμένη, τροφαντή και καλοπισσωμένη
 με ολοστρόγγυλη κοιλιά και με πλεχτό ντυμένη.
 ΚΩΜ. Κι αφού, όπως λες, με συμβουλή του Βάχχου την επήρες,
 γιατί δε μου την έφερες να την παρουσιάσεις
 μπροστά μου σαν ρεγάλο σου, κι όχι να 'ναι κλεισμένη, 85
 'κει κάτω στο υπόγειο, σαν να 'τανε κλεμμένη;
 ΚΡΑΤ. Γιατ' είσαι μονογαμική και ξέφρενη ζηλιάρα.
 Δε σου περνάει από το νου, πως ένας καλλιτέχνης
 έχει και δικαιώματα κοντά σε υποχρεώσεις.
 ΚΩΜ. Και ποιο είν' το δικαίωμα; Να έχει φιλενάδα;
 Τέτοιο δικαίωμα εγώ δεν ξέρω να υπάρχει. 90
 Εγώ πιστεύω πως αυτός που μ' άλληνα κοιμάται,
 είναι πανάτιμος, μοιχός και καταδικαστέος.
 ΚΡΑΤ. Ναι, βρε γυναίκα, έτο' είναι. Μα είμαι καλλιτέχνης.
 Χρειάζομαι την έμπνευση, μου πρέπει να φουντώνω,
 για να μπορώ ΜΕ ΔΕΥΑΝΕ ΕΠΕΙΤΑ Ν' ΑΝΤΑΜΩΝΩ 95
 ΚΩΜ. Και βρήκες διεγερτικό στην ΑΤΙΜΗΤΗΝ Πυτίνη;
 ΚΡΑΤ. Μα το Διόνυσο, αυτό σίγουρα έχει γίνει.
 ΚΩΜ. Πάλι τα ίδια. Δηλαδή μονάχα η φιλενάδα
 σε σπρώχνει για να θυμηθείς και ΜΕΝΑ ΤΗΝ ΑΧΛΑΔΑ;
 ΚΡΑΤ. Ναι. Είναι συναρπαστική. Κάθε φορά με κάνει, 100
 να νιώθω πιο νεότερος κι απ' τον Αριστοφάνη.
 ΚΩΜ. Φοβάμαι πως μ' αυτά που λες με τόση αναισθησία.
 Θα δικαιώσεις Περικλή μαζί και Ασπασία.
 ΚΡΑΤ. Η Ασπασία ήτανε μια διανοούμενη,
 ενώ ετούτη λαϊκιά και διόλου σπουδαγμένη. 105

Μόνο τα κάλλη της πουλά. Μ' αυτά και με χορταίνει.

ΚΩΜ. (ειρωνικά και αλλάζοντας τη φωνή της). Και.. *Ανατριχίσει* το κορμί και το μυαλό πλαταίνει.

ΚΡΑΤ. Ναι, ακριβώς όπως τα λες. Σαν να με ανασταίνει...

ΚΩΜ. Ας κάνω λίγη υπομονή, ας μην ξεσπάσω πάλε,

κι ας σε ρωτήσω: Τι μ' αυτό; Ποιο είναι το φινάλε; 110

ΚΡΑΤ. Το γράψιμο του έργου αυτού κι αυτά που υποφέρω.

ΚΩΜ. Ποιο έργο; Είναι δυνατόν εγώ να μην το ξέρω;

ΚΡΑΤ. Ετούτο δω που γράφεται και παίζεται επίσης

και που θα πάρει σίγουρα τις πρώτες διακρίσεις.

ΚΩΜ. Μιλάς λοιπόν, στα σοβαρά; Ελπίζεις να νικήσεις 115

εσύ ένας γέρος άνθρωπος το νεαρό τον Φάνη;

ΚΡΑΤ. Τον Κακοφάνη θες να πεις, κοινώς Αριστοφάνη;

Θα τις νικήσω σίγουρα σήμερα τις «Νεφέλες»,

ΚΩΜ. Για να νικήσεις θα 'πρεπε να πάψεις πια τις τρέλες

και τις παραλυσίες σου ν' αφήσεις σε μια πάντα 120

ΚΡΑΤ. Γλυκιά μου, εξ αιδοίων συ τα ολέθρια κρίνεις πάντα*

Σου είπα, γράφω τώρα δα μια νέα κωμωδία

που τη χρωστώ στη σχέση μου μ' αυτή την ηγεσία.

ΚΩΜ. Πάλι για δαύτη μου μιλάς; Για την Κρασοκανάτα;

ΚΡΑΤ. Ναι, ακριβώς για τούτηνα που 'ναι γεμάτη νιάτα, 125

με το πλεχτό της φόρεμα και τη μεστή κοιλιά της.

ΚΩΜ. Να με μπερδέψεις προσπαθείς, κι ας πήγε αυτή καλλιὰ της

(απότομα οργισμένη). Τελείωσε η υπομονή και τέρμα τα αστεία.

Δε σε πιστεύω, κύριε, μου εμπνέεις δυσπιστία.

Εμπρός τσακίσου πια από δω! Φύγε, γκρεμίσου τώρα! 130

ΚΡΑΤ. Μα δεν μπορώ να ξήσω 'γω μακριά από σένα ούτ' ώρα.

ΚΩΜ. (Έξαλλη) Ψέματα λες. Έξ' από 'δω! Για' θα ξεσπάσει

μπόρα.

(Ορμάει και κυνηγάει τον Κρατίνο, που φεύγει από τα δεξιά για να γλιτώσει το ξύλο).

ΚΩΜ. Αχ, την κακόμοιρην εμέ. Ο Χάρος να με πάρει.

* Παραποίηση του ρητού «εξ ιδίων (κρίνεις) τα αλλότρια»

Μόνο τα κάλλη της πουλά. Μ' αυτά και με χορταίνει.

ΚΩΜ. (ειρωνικά και αλλάζοντας τη φωνή της). Και... *ανατριχίσει* το κορμί και το μυαλό πλαταίνει.

ΚΡΑΤ. Ναι, ακριβώς όπως τα λες. Σαν να με ανασταίνει...

ΚΩΜ. Ας κάνω λίγη υπομονή, ας μην ξεσπάσω πάλε,
κι ας σε ρωτήσω: Τι μ' αυτό; Ποιο είναι το φινάλε; 110

ΚΡΑΤ. Το γράψιμο του έργου αυτού κι αυτά που υποφέρω.

ΚΩΜ. Ποιο έργο; Είναι δυνατόν εγώ να μην το ξέρω;

ΚΡΑΤ. Ετούτο δω που γράφεται και παίζεται επίσης
και που θα πάρει σίγουρα τις πρώτες διακρίσεις.

ΚΩΜ. Μιλάς λοιπόν, στα σοβαρά; Ελπίζεις να νικήσεις 115
εσύ ένας γέρος άνθρωπος το νεαρό τον Φάνη;

ΚΡΑΤ. Τον Κακοφάνη θες να πεις, κοινώς Αριστοφάνη;
Θα τις νικήσω σίγουρα σήμερα τις «Νεφέλες»,

ΚΩΜ. Για να νικήσεις θα 'πρεπε να πάψεις πια τις τρέλες
και τις παραλυσίες σου ν' αφήσεις σε μια πάντα 120

ΚΡΑΤ. Γλυκιά μου, εξ αιδοίων συ τα ολέθρια κρίνεις πάντα*
Σου είπα, γράφω τώρα δα μια νέα κωμωδία

που τη χρωστώ στη σχέση μου μ' αυτή την ηγερία.

ΚΩΜ. Πάλι για δαύτη μου μιλάς; Για την Κρασοκανάτα;

ΚΡΑΤ. Ναι, ακριβώς για τούτηνα που 'ναι γεμάτη νιάτα, 125
με το πλεχτό της φόρεμα και τη μεστή κοιλιά της.

ΚΩΜ. Να με μπερδέψεις προσπαθείς, κι ας πήγε αυτή καλλιὰ της
(απότομα οργισμένη). Τελείωσε η υπομονή και τέρμα τα αστεία.

Δε σε πιστεύω, κύριε, μου εμπνέεις δυσπιστία.

Εμπρός τσακίσου πια από δω! Φύγε, γκρεμίσου τώρα! 130

ΚΡΑΤ. Μα δεν μπορώ να ζήσω 'γω μακριά από σένα ούτ' ώρα.

ΚΩΜ. (Εξαλλη) Ψέματα λες. Έξ' από 'δω! Για' θα ξεσπάσει
μπόρα.

(Ορμάει και κυνηγάει τον Κρατίνο, που φεύγει από τα δεξιά για να
γλιτώσει το ξύλο).

ΚΩΜ. Αχ, την κακόμοιρην εμέ. Ο Χάρος να με πάρει.

* Παραποίηση του ρητού «εξ ιδίων (κρίνεις) τα αλλότρια»

Πώς εκατάντησα έτσι εγώ στα χέρια του μουρντάρη!
 Εγώ μια κόρη ενός θεού του Διόνυσου το τέκνο. 135
 Εγώ που πάνω από μισόν αιώνα διαπρέπω,
 που θέλγω με το πνεύμα μου, με κέφι και με χάρη
 των Αθηναίων το κοινό δω πάνω στο πατάρι,
 να πάθω τέτοια συφορά και να γενώ ρεζίλι
 για να με χοροΐδεύουνε όλοι, οι εχθροί κι οι φίλοι! 140

ΧΟΡΟΣ

Στ ρ ο φ ή α'

Πολλά είναι τα φοβερά πάνω σ' αυτούς τους τόπους,
 μα τίποτε πιο φοβερό δεν είν' απ' τους ανθρώπους.
 Αυτοί βρήκαν να φάν' καρπούς μες στ' άγρια τα δάση
 κι ύστερα σπείραν, φύτεψαν και γέμισαν την πλάση.
 Αυτοί την ανακάλυψαν τη φλόγα που ζεσταίνει
 ώστε απ' τους φούρνους το ψωμί πάντα ζεστό να βγαίνει.
 Αυτοί μαστόρεψαν σκαμνιά, τραπέζια, καναπέδες
 ανάκλιντρα και στρογγυλά τηγάνια για κεφτέδες.

Α ν τ ι σ τ ρ ο φ ή α'

Αυτοί ανακαλύψανε και τις κρασοκανάτες
 τις νταμιτζάνες, τα φλασκιά, τις κάβες τις γεμάτες,
 με το κρασί που ο Διόνυσος χάρισε δίχως τύψη
 για να γλυκαίνουνε μ' αυτό τους πόνους και τη θλίψη.
 Αυτοί δημιουργήσανε, τέλος, την κωμωδία
 για να 'χουν έν' αντίβαρο σε κάθε τραγωδία.

Γιατί γέλια και σάτιρες διώχνουν τις δεκαοχτούρες
 και ξαλαφρώνουν τη ζωή, απ' τις βαριές σκοτούρες.

(Μπαίνει ο φίλος του Κρατίνου, ο Φιλίνος)

ΦΙΛΙΝ. Καλή σου μέρα, αγαπητή φίλη μου Κωμωδία.

Γιατί θηγνείς σπαραχτικά σα να 'σαι τραγωδία;

Και πού είναι ο φίλος μου ο καλός, ο ποιητής Κρατίνος;

ΚΩΜ. Τον πήρε και το σήκωσε ο δαίμονας εκείνος
που παίρνει κάθε πρόστυχο, διεφθαρμένο χτήνος! 145

ΦΙΛΙΝ. Μα τι συνέβηκε λοιπόν, και μαύρισεν ο τόπος;

ΚΩΜ. Ο φίλος σου τα σκάτωσε. Έγινε μεθοκόπος

και τα 'μπλεξε με ~~μιαν~~ ~~αισχρο~~ να 'ταν χαροκόπος!

ΦΙΛΙΝ. (Γελώντας) Σε απατούσε; Τι μου λες; Σου 'στρωψε
Κωμωδία;

Σ' αυτά τα γεροντάματα να πέσει σε ασωτία; 150

ΚΩΜ. Κι όμως αυτό συνέβαινε, χωρίς αμφισβολία.

Με ποιαν όμως; Δεν έβλεπα γύρω μου ερωμένη.

Μήτε κρυφήν ή φανερήν μήτε μολογημένη,

μήτε ~~φτηνίφα~~ ή καμιά να 'ναι διανοούμενη,

«εταίρα», όπως δα τις λεν αυτές οι σπουδαγμένοι, 155

ΦΙΛΙΝ. Φαίνεται σοβαρά μιλάς, κι ας είσαι κωμωδία.

ΚΩΜ. Κι οι κωμωδίες, φίλε μου, χωρίς να θέλουν τόσο

πέφτουν σε σοβαρότητα που μοιάζει τραγωδία.

ΦΙΛΙΝ. Δεν έχεις άδικο, θαρρώ, συνέχισε ωστόσο.

Μα διηγήσου σύντομα και μην πολυπλατειάζεις
και γίνεις τόσο πλαδαρή σαν τον Αριστοφάνη. 160

ΚΩΜ. Σύμφωναι. Το λοιπόν αυτός την ίδια καραμέλα.

Στο σπίτι δεν πατούσε πια, έλειπεν όλη μέρα.

Σαν το Σωκράτη μου 'γινε, κι εγώ σαν την Ξανθίππα

Κι όταν γυρνούσε αποβραδís, στουπί, τύφλα και σκνίπα,
δεν είχαν όρεξη καμιά να ~~με φιλήσει~~μένα. 165

Στομάωνανε θαρρείς μεμιάς το ~~πάθος~~ του κι η πένα.

ΦΙΛΙΝ. Μήπως και γράφει στα κρυφά, την ώρα που τα πίνει;

ΚΩΜ. Με μένα τρώγει, δηλαδή, κι αλλού πάει και το δίνει;

ΦΙΛΙΝ. Πού ξέρεις; Όλα γίνονται στον κόσμο τον απέξω. 170

ΚΩΜ. Έπρεπε όμως να το δω και τότε να πιστέψω.

Μα 'γω σαν να 'μουνα στραβή, τίποτε δε θαρούσα.

ΦΙΛΙΝ. Λέγε, λοιπόν, τι έκανες εσύ που 'σουν παθούσα;

ΚΩΜ. Ντύθηκα άντρας και παντού τον παρακολουθούσα.

Μα τίποτε. Δε βρέθηκε αυτή που αναζητούσα. 175

Και κάποιος μάντης, το εξής μου 'λεγε, όταν ρωτούσα:

«Αυτός την ερωμένη του την έχει στο λαρύγγι».

Ψάχνω, λοιπόν, στο στόμα του, στη γλώσσα, στο λαρύγγι.

Η γλώσσα ήταν βέβαια λιγάκι φρουσκωμένη

κόκκινη κι ασουλούπωτη, και ταλαιπωρημένη, 180

αλλά δεν είδα να 'κρυβε καμιά του ερωμένη.

ΦΙΛΙΝ. Να πάν' στον κόρακαν αυτοί, οι μάντεις μα κι οι μάγοι.

Ποτέ τους δε σου δίνουνε καλά να καταλάβεις

τι θέλουνε να πουν και τι κρύβουν ή εννοούνε.

Λοιπόν, λοιπόν τι έγινε; Για λέγε παρακάτω. 185

ΚΩΜ. Πλάνταξα από τον πόθο μου και μόλις συγκρατιόμουν

να μην κυλήσω και εγώ και να τον απατήσω

με κάποιον άλλον ποιητή, για να μην πάει χαμένη

η νιότη μου. Γιατί γελάς; Μ' έχεις για γερασμένη;

ΦΙΛΙΝ. Όχι καθόλου. Σε θεωρώ πάνω στην ηλικία 190

την πιο ακμαία κι όμορφη για κάθε ποιητή μας,

ακόμα και για νεαρούς, όπως, ο Αριστοφάνης,

που θα το ήθελε πολύ να σ' έκανε δικιά του.

ΚΩΜ. Το πήρες από το στόμα μου

ΦΙΛΙΝ. Τι έκανες κατόπι;

ΚΩΜ. Στάφηναι τότε, το λουπλόν, μέριμνα κι είναι χρησμένη 195

στο σπίτι η φάλαγγα του κι εγώ την ψέχνω έξω,

κι ίσως του μάντη ο χρησμός αυτό κι εννοήσει.

Έφαξα στα δωμάτια, στις κίσκες, στα ντουλάπια,

στα υπόγεια και στα καλά και πάνω στην ταράτσα,

στις αποθήκες και στις δυο, μα τίποτε δε βρήκα, 200

Ήμουν απέλπισμένη πια και τα παραιτούμαι.

Μα σήμερα, πάλι πάλι, άκουσα στο κέλιον

κάτι κουφέντιες σιγανές, κι έπειτα και θορυβικές,

κατόπιν γέλια και γαφές και, στα στεγνά, τραγουδία.

Ήταν εκεί που έχουμε όλες τις νταμιτζένες, 205

τους κάδους με το νιο κρασί και τις κρασκικανίες,

Στήνω τ' αντί προσεχτικά και τότε τι άκουσα,

ΦΙΛΙΝ. Τι άκουσες; Για λέγε μου. Μ' έχεις σε αγωνία

ΚΩΜ. Άκουσα ερωτόλογα, γλυκόλογα, **μελαύρες**

καλέντες, βιροπιάματα και σιγανομουρμούρες, 210

ΦΙΛΙΝ. Ποιανού να ήταν η φωνή;

ΚΩΜ. Του φίλου σου Κρατίνου.

ΦΙΛΙΝ. Μόνον αυτού;

ΚΩΜ. Όχι. Μαζί και καποιανής γυναίκας.

ΦΙΛΙΝ. Διέκρινες τι λέγανε; Τι έλεγε ο Κρατίνος;

ΚΩΜ. «Αγάπη μου. Λατρεία μου. Θα σε ρουφήξω όλην.

Θα σου αδεύίσω την γούλα, θα φτάσω ως τον πάτο...» 215

ΦΙΛΙΝ. Τι άλλο, πες μου, έλεγε. Προσώρα παρακάτω.

ΚΩΜ. Μιλούσε και γλεμρότανε σα να 'πινε σορόπι.

«Ωχ, ωχ, Πυτίνη μου γλυκιά, μ' εσέ θα ξανανιώσω.

Ας με κατηγορήσουνε. Δε θα το μετανιώσω,

και **δε μιλιά ην αρχήν** θα πίνω όσο μπορέσω. 220

Νύχτα και μέρα με τα σε θα χαίρομαι ως να πέσω

στο χώμα σαν βαρύ σαχί ή γκρεμισμένος στύλος».

Έλεγε και πλατάγιζε τα χείλη του σαν σκύλος

και τραγουδούσε ύστερα μελωδικά τραγούδια,

που δεν τα ήξερε κανείς, ούτε κι εγώ η ίδια, 225

σαν να 'ταν νεαρός ποιητής, παρ' όλα του τα χρόνια.

ΦΙΛΙΝ. Κι εσύ τότε τι έκανες;

ΚΩΜ. Με πιάσαν τα δαιμόνια

Με ποιαν να με κεράτωνε με τόση επιτυχία

και μάλιστα στο σπίτι μου, μέσα στην κατοικία;

Και ποια γυναίκα μπόραγε, τόσο να τον εμπνέει 230

ώστε να πλάθει κείνα κει τα όμορφα τραγούδια;

Άλλο πια δεν κρατήθηκα κι όρμησα να τους πιάσω.

Ανοίγω αμέσως ξαφνικά την πόρτα και τι βλέπω;

ΦΙΛΙΝ. Τι βλέπεις; Λέγε!

ΚΩΜ. Θέαμα απίστευτο, φρικώδες:

Τον προκομμένον άντρα μου να 'χει αγκαλιά εκείνην, 235

την νταμιτζάνα την πλεχτή, την ~~ΑΤΙΜΗ~~ την Πυτίνη.

Να τη σηκώνει εκεί ψηλά, να της ρουφάει το στόμα

σα να 'ταν να της άδειαζεν ολόκληρο το σώμα.

«Έξω, ~~ΑΤΙΜΗ~~ Εφώναξα. Βρόμα, έξ' απ' το σπίτι!

Ξελόγιασες τον άντρα μου, το διάσημο Κρατίνο, 240

τον έκανες ρεντίκολο στον κόσμο το δικό μου

και τώρα κουβαλήθηκες και μες στο σπιτικό μου!»

Εκείνη όρμησεν ευθύς στην πόρτα να ξεφύγει

μα έπεσε και κύλησε σαν κύλινδρος στο χώμα

και το υπόλοιπο κρασί το ξέρασε απ' το στόμα! 245

Την άρπαξα από το λαιμό, της ~~Εμμήξα~~ τα ~~νύχια~~

κι όπως ήταν ~~κατάγης~~ την εχειροτονούσα

στην πλάτη και στον πεισινό, στο πρόσωπο, ~~αλήθεια~~

ώσπου εξαφανίστηκε φεύγοντας σαν ηλίθια.

ΦΙΛΙΝ. (γελώντας) Καλά την έκανες. Λοιπόν, τι έγινε κατόπι; 250

ΚΩΜ. Άρχισα να χτυπώ γερά και να τον κάνω τόπι

το σύζυγο που το 'ριξεν αισχρά στο σορολόπι!

Εκείνος προσπάθησε με λόγια να καλμάρει

τη μάνητά μου και μ' αισχρά κόλπα να με τουμπάρει,

αλλά εγώ τον έδιωξα κακήν καλώς που λένε. 255

Τώρα εκεί που βρίσκεται και οι κότες θα τον κλαίνε.

ΦΙΛΙΝ. Ωραία τα κατάφερες. Μα τώρα τι θα γίνει;

- ΚΩΜ. Θα του σφυριξω αγωγή, για δίκη διαζυγίου.
 ΦΙΛΙΝ. Διαζύγιο; Μα τι μας λες, καημένη Κωμωδία;
 Εσύ το σκέφτηκες αυτό, η γυναίκα του Κρατίνου; 260
 ΚΩΜ. Δεν είχα κι άλλη επιλογή, αγαπητέ Φιλίνο.
 ΦΙΛΙΝ. Και πώς θα τα μοιράσετε όλα τα αγαθά σας;
 Πνευματικά και υλικά, περιουσιακά στοιχεία;
Και πώς θα τον μετρήσεις συ τον κλήρο, με ποιο μέτρο;
 ΚΩΜ. Εγώ;* Τον τρόπο θα τον βρω. Θα τα μοιράσω όλα. 265
 ΦΙΛΙΝ. Μα, Κωμωδία, τι 'ναι αυτά; Για έλα στα σωστά σου
 ΚΩΜ. Τι είν' αυτά που έκαμε ο φίλος ο δικός σου.
 ΦΙΛΙΝ. Ωστόσο, συ τον έδιωξες από το σπιτικό σου.
 ΚΩΜ. Τον έδιωξα και τ' άξιζε. Άκου, να μ' απατήσει
 μ' ένα **ΤΑΧΑΙΟ** γύναιο και να με παρατήσει! 270
 ΦΙΛΙΝ. Έλα, καημένη, τώρα δα. Δείξε του αυτοθυσία.
 Είν' καλλιτέχνης ο άνθρωπος, κι ας κάνει μια απιστία.
 Το έργο σ' έναν ποιητή έχει τη σημασία.
 Αυτό μετράει και γι' αυτό δώσε του αμνηστία.
 ΚΩΜ. Ποιο έργο, ο αχαΐρευτος, που μ' έχει λησμονήσει 275
 Δε γράφει αράδα κωμική. Τρέχει να μ' απατήσει.
 ΦΙΛΙΝ. Μα συ προλίγου μίλαγες για θαυμαστά τραγούδια.
 ΚΩΜ. Ναι, αλλά δεν μπορώ να πω αν είναι και δικά του
 ή αν του τα 'μαθε αυτή, η Πυτίνη, η παστρικά του.
 ΦΙΛΙΝ. Πάντως δεν είναι και σωστό να πας στο δικαστήριο. 280
 ΚΩΜ. Και τι να κάνω, το λοιπόν; Λες ν' ανεχθώ τον κύριο;
 ΦΙΛΙΝ. Να το σκεφτείς καλά καλά και να το συζητήσεις
 με τον καλό σου εαυτό, πριν να τ' αποφασίσεις.
 ΚΩΜ. Το συζητώ με σένανε, δεν είναι ίδιο και ίσο;
Μα θα 'θελα στο θέμα μας να σε ξαναγυρίσω: 285
Άλλοτες όταν τύχαινε ο φίλος σου ο Κρατίνος
να 'χει στο νου καμιά φορά κάποιαν άλλη γυναίκα
και μου μιλούσε άσχημα, εγώ τότε γελούσα,

* Βλ. Απόσπασμα 207 (194) «από ποτέρον τον καύνον αριθμήσεις; εγώ;» (βλ. Edmonds, σ. 90)

για όλα όσα έλεγε, δεν έδινα πεντάρα.

Μα τώρα είναι αλλιώς, τα πράγματα είναι σκούρα. 290

Από τη μια τα γηρατειά, από την άλλη η σούρα
δεν τον αφήνουν σε χλωρό κλαρί να ησυχάσει
και να 'ναι όπως στα παλιά κύριος του εαυτού του*.

ΦΙΛΙΝ. Τώρα ακριβώς που έχασε τον αυτοέλεγχό του
πρέπει να του παρασταθείς και να τον βοηθήσεις. 295

ΚΩΜ. Με άλλα λόγια, δηλαδή, θες να τον συγχωρήσω;

ΦΙΛΙΝ. Ναι, έλα τώρα, σχώρα τον, καημένη Κωμωδία.

Και μην ξεχνάς και τη ζωή που έκανες μαζί του.

Τις δοξασμένες μέρες σας, τις νίκες, τα βραβεία.

Όλοι το ξέρουν πως εσύ, παρ' όλες τις φωνές σου
παρ' όλες τις υπερβολές, στο βάθος είσαι δίκαια. 300

Αλλιώς δε θα σ' αγάπαγαν τόσο πολύ οι πολίτες,

μικροί, μεγάλοι, πλούσιοι, φτωχοί, καλοί κι αλήτες,

γιατί η καρδιά σου 'ναι πλατιά μα κι η ψυχή σου γλύκα

και κάτω από τις γκρίνιες σου κρύβεις τριανήν αγάπη 305

για όλους τους συνάνθρωπους, φίλους κι εχθρούς ακόμα.

(Η Κωμωδία σκέφτεται λίγο και μετά αποφασίζει)

ΚΩΜ. Τελοσπάντων επείσθηκα. Πήγαινε πες του να 'ρθει,
πίσω στο σπίτι, μα χωρίς εκείνη την Πυτίνη.

Να δώσει και υπόσχεση πως δε θα πλησιάσει

ξανά κείνο το γύναιο που μ' έχει ατιμάσει. 310

ΦΙΛΙΝ. Να 'σαι καλά, αγαπητή και δίκια Κωμωδία.

Η μεγαλοψυχία σου αξίζει δυο βραβεία.

Θα τότε ψάξω, θα τον βρω και θα του πω τους όρους

που έβαλες για να σου 'ρθει εδώ κοντά σου πάλι,

να ζήσετε αρμονικά, σαν πρώτα, για καλό σας, 315

και για να ωφεληθεί πολύ κι η τέχνη απ' το δεσμό σας.

ΚΩΜ. Πήγαινε, φέρε τον, λοιπόν! Τι χάνεις τον καιρό σου;

* Βλ. Αποσπ. 193 «άλλα επαναστρέφεται βούλομαί (σ') εις λόγον./πρότερον
μεν εί ποι προς ετέραν γυναίκα' έχων/ τον νουν κακά μ' είποι(ς), προσεγέλων
αν' αλλά νυν/ άμα μεν το γήρας, άμα δε μοι (μέθι) δοκεί/ (ουδέποτε αν σ' ως)
πρότερον αυτού (καρτερόν)» (Edmonds, σ.84)

Μόνο για τούτη τη φορά τον συγχωρώ, να ξέρει.
 Αλλιώς, τα μπογαλάκια του θα πάρει εις το χέρι.
 (Φεύγει ο Φιλίνος απ' τα δεξιά κι η Κωμωδία μπαίνει στο σπίτι.
 Από τα αριστερά μπαίνει στη σκηνή ο Χορός που αποτελείται από
 γυναίκες, ντυμένες σαν πλεχτές νταμιτζάνες, όμοιες μ' αυτές που
 κρατούν στα χέρια τους).

ΧΟΡΟΣ

Στρωφή α'

Τι κωμικά τα δράματα που είναι των ανθρώπων! 320
 «Ανεμοστρόβιλοι φυσούν» μέσα σ' αυτόν τον τόπο
 και άνω κάτω κάνουνε χαρές, μόχθους και μίση,
 την ευτυχία των θνητών, την τύχη και τη ζήση.
 Οι πλούσιοι σε μια νυχτιά μπορεί να χτυπηθούμε 325
 από τη μοίρα την κακιά κι άστεγοι να βρεθούμε.
 Ενώ οι φτωχοί σε μια στιγμή να βρούν την ευτυχία,
 όταν κερδίσουν στοίχημα μεγάλο ή λαχεία.
 Οι αθλητές κι οι δυνατοί που στο κορμί ποντάρουν
 μπορεί να πέσουνε στη γη, να σπάσουν, να κλατάρουν.

Αντιστροφή α'

Μπορεί ο σοφός να τρελαθεί κι ένας τρελός να γιάνει. 330
 Μπορεί μια κατάσπρη κυρά να γίνει σαν τηγάνι.
 Ένας μεγάλος βασιλιάς να καταντήσει αλήτης
 και κάποιος δούλος κάποτε να γίνει κυβερνήτης.
 Ένας φιλόσοφος τρανός να γίνει υπηρέτης 335
 μα κι ένας υποταχτικός να γίνει εφευρέτης.
 Μπορεί να γίνει ένας τυφλός κι ένας κουτσός σπουδαίος
 όπως γενήκαν διάσημοι ο Όμηρος κι ο Τυρταίος.
 Ένας μεγάλος κλεφταράς να γίνει τραπεζίτης
 κι ένας αθώος στην πυρά να λιώσει σαν κοπρίτης.

Στροφή β'

340

Η μάνα χάνει το παιδί και το παιδί τη μάνα
και δεν ξεκρίνεις τον αγνόν Ιππόλυτο απ' τον Πάνα.
Όλα μπορούν να γίνουνε, κι όλα μπορούν ν' αλλάξουν
κι οι φύλακες των θησαυρών μπορεί να τα τινάξουν. 345
Έτσι η ζωή για κλάματα δεν είναι, μα για γέλια.
Πρέπει να τα δεχόμαστε τα πάντα με αφέλεια.
Ο, τι μας γράφει η μοίρα μας κι ό,τι μας φέρνει η τύχη
ας είν' καλοδεχούμενα στων Αθηνών τα Τείχη.

Αντιστροφή β'

350

Εγώ δε σοβαρεύομαι, πορεύομαι και πάω
στο δρόμο μου ανάλαφρη χωρίς και να ρωτάω
το τι, το πώς και το γιατί, το πότε και το πούθε
του κάθε παλιοπράγματος στην πόλη και ολούθε.
Όταν πονάς μειδίασε, τίποτε δεν κοστίζει 355
γιατί η ζωή μας μοναχά για τις χαρές αξίζει,
και διόλου για τα κλάματα, τους θρήνους, τις κατάρες
έτσι που είναι σύντομη γεμάτη με λαχτάρες.
Ο χρόνος κόβει το κλαδί που πάνω του όλοι ανθούμε,
κι αν κάποτε καρπίσουμε, μετά θα μαραθούμε.

ΕΠΩΔΟΣ

360

Γι' αυτό, αν κάτι θα βρεθεί στη στράτα μας εμπόδιο
το αντιμετωπίζουμε κάνοντας το κορόιδο.
Εύχομαι στον Διόνυσο, που όλα μας τα μπαλώνει
με μια κανάτα νιο κρασί κι επά μας μερακλώνει
και μας χαρίζει διάθεση και σιδερένια υγεία,
χαρά και κέφι, ξεγνοιασιά και λίγην ευτυχία, 365
να βοηθήσει τούτη δω την ~~μαύρη~~ Κωμωδία,
που κόντευε να μας γενεί σοφόκλεια τραγωδία
να ξεπεράσει το κακό που την εβρήκε τώρα,
γιατί συννέφριασε πολύ και θα πλακώσει μπόρα.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Μπαίνει η Κωμωδία αναστατωμένη και ανυπόμονη)

ΚΩΜ. Μα πού στ' ανάθεμα γυνά; Πού πήγεν ο χαμένος; 370

κι ακόμα δεν τον έβρηκεν ο φίλος του ο καημένος;

Αφού τόνε συγχώρησα, γιατί δεν τρέχει κιόλας

κοντά μου και στο σπίτι του πικρά μετανιωμένος;

Αυτό μας έλειπε, λοιπόν, να περιμένω ακόμα,

εγώ μια θεογέννητη κι αστεία και **χορρόνα** 375

μονάχη κι ανυπόμονη, με την ψυχή στο στήθος.

(Μπαίνει ο Φιλίνος μελαγχολικός από τα δεξιά)

ΚΩΜ. Γεια και χαρά, Φιλίνε μου. Τι έγινε; Τον βρήκες;

ΦΙΛΙΝ. Δε θέλει να γυρίσει πια, φίλη μου Κωμωδία.

ΚΩΜ. Γιατί;

ΦΙΛΙΝ. Διότι του 'βαλες βαρύτατο, λέει, όρο.

ΚΩΜ. Και δηλαδή η γυναίκα του στην ερημιά θα μένει; 380

ΦΙΛΙΝ. Σίγουρα, γιατί δεν μπορεί ν' αφήσει την Πυτίνη.

ΚΩΜ. Αχά το κτήνος! Τον μπекρή! Τον **χφο**!! Τον βλαμμένο!

ΦΙΛΙΝ. Σταμάτα, Κωμωδία μου. Φτάνει πια το βρισίδι.

ΚΩΜ. Κι ακόμα δεν ξεθύμανα, το άχτι μου να βγάλω. (Παύση)

Μα τι θέλει ο κύριος; Τι θέλει να του κάνω; 385

Να ανεχθώ στο σπίτι μου μια παλιοερωμένη;

ΦΙΛΙΝ. Μάλλον αυτό χρειάζεται...

ΚΩΜ. Την έχεις ψωνισμένη;

ΦΙΛΙΝ. Και τι μπορείς καλύτερο να κάνεις, βλογημένη;

ΚΩΜ. Θα καθαρίσω γρήγορα τα πράματα. Ήρθε η ώρα.

Θα κάνω αμέσως αγωγή διαζυγίου τώρα.! 390

ΦΙΛΙΝ. Μην είσαι δα τόσο σκληρή. Αυτό θα τον πληγώσει.

ΚΩΜ. Εκείνος είναι πιο σκληρός και θα το μετανιώσει!

ΦΙΛΙΝ. Μπορεί να μη σε αδικεί πραγματικά. Πού ξέρεις;

ΚΩΜ. Πώς είπες; Μα με απατά, και δε με αδικάει;

ΦΙΛΙΝ. Έχει επιχειρήματα πως δε σε απατάει. 395

ΚΩΜ. Ας τ' αναπτύξει, το λοιπόν, μπροστά στο δικαστήριο.

ΦΙΛΙΝ. Αυτό θα γίνει, φίλη μου, κι ελπίζω στο κριτήριο...

ΚΩΜ. Πάρε από δώ τα πόδια σου και την καλή σου ελπίδα
και δίνε του, γιατί, θαρρώ, σου λείπει κάποια βίδα!

(Φεύγει ο Φιλίνος από τα δεξιά)

Ορίστε μας. Επέσανε πάνω μου σαν ακρίδα. 400

Να με ξεκάνουν βάλθηκαν όλοι στο άψε-σβήσε.

Πες μου ποιον έχεις φίλο σου για να σου πω ποιος είσαι.

(προς τον ουρανό): Διόνυσε, πατέρα μου, και στοργικέ προστάτη,
την παινεμένη κόρη σου, εμένα, την ωραία,
γιατί την εγκατέλειψες τώρα στα τελευταία; 405

Πώς άφησες τον άντρα μου, τον άθλιο Κρατίνο,

να μ' απατάει τόσο αισχρά με το ~~παρά~~ εκείνο;

Γιατί δε στέλνεις στα βουνά τον άπιστο γαμπρό σου

να μπλέξει με τη βακχική την τρέλα ο δικός σου,

να τον σπαράξουν τα θεριά κι οι άγριες μαινάδες, 410

όπως η Αγαύη ξέσκισε το γιο της τον Πενθέα;

Μήπως κι εσύ τον βοηθάς στ' ανιέρά του έργα

τον πρόστυχο τον άντρα μου, αντί να πάρεις βέργα;

ΧΟΡ. Σώπασε, αφέντρα μας καλή, κοίτα να βρεις μια λύση,

και μην υβρίζεις το θεό που σ' έχει δημιουργήσει. 415

Γιατί μπορεί να ερεθιστεί κι εκείνος, να θυμώσει

και να σου ρίξει συφορά που θα σε εξοντώσει.

ΚΩΜ. Δε θα καθήσω, φίλες μου, με χέρια σταυρωμένα.

Θα τον εκδικηθώ γι' αυτά που έκανε σε μένα.

ΧΟΡ. Μα, εσύ δεν είσαι τραγική γυναίκα, Κωμωδία. 420

Γι' αυτό κρατήσου! Υπομονή! Κουράγιο και υγεία.

Ρίξ' το στ' αστεία, στην τρελή, γέλα σαν τους Σατύρους,

γιατί θα σου κακιώσουμε μόλο που σ' αγαπάμε,
 κι αυτό δε μας ταιριάζει εμάς που τη χαρά σκορπάμε.
 Μα κι οι καημένοι θεατές που 'ρθανε να γελάσουν, 425
 θ' αρχίσουν να δακρύζουνε, το κέφι τους θα χάσουν.
 Λυπήσου τους κι αυτούς κι εμάς κι όλους και τον Κρατίνο,
 και 'σχώρα τον τον ποιητή τον δυνατό και φίνο.
 ΚΩΜ. Απ' τη στιγμή που μ' άφησε για κείνην την Πυτίνη 430
 και δε γυρνάει στο σπίτι του μόνος, χωρίς εκείνη,
 δεν έχει πια συγχώρεση, μην το ξαναζητήσεις.
 Θα πάει στο δικαστήριο να δώσει εξηγήσεις.
 ΧΟΡ. Είν' άδικο να απατάει ο άντρας τη γυναίκα.
 Αυτό την κάνει σαν θεριό, όπως εκείν' τη Μήδεια 435
 που απ' τη ζήλια έχασε η καημένη το μυαλό της
 και σκότωσε τα τέκνα της, χωρίς να τα μισούσε
 για να εκδικηθεί σκληρά τον άντρα π' αγαπούσε,
 Γι' αυτό κι ευχόμαστε ο Θεός, ο Διόνυσος, ο Βάκχος,
 να βάλει το χεράκι του για να σωθεί ο Κρατίνος 440
 απ' το θυμό της άγριας και θείας Κωμωδίας
 που οι παρεξηγήσεις της, μαζί με την αφέλεια
 μπορούν να απείρουν δάκρυα και να θερίσουν θρήνους
 αντί να απέρνουν σάτιρες και να μαζεύουν γέλια.

ΧΟΡ. Θεέ Διόνυσε! Κι εσείς, μούσες τρανές του Ολύμπου!
 Χαρίστ' ορμή στο άλογο με τα γοργά φτερά του,
 που πάνω του θα κάτσει ευθύς ο ποιητής Κρατίνος,
 για να πετάξει στους χλωρούς κάμπους της φαντασίας,
 στους ποταμούς της έμπνευσης, στα κοράκουρα της σκέψης,
 και να μαζέψει τους καρπούς της κωμικής ουσίας.

Για να βοηθήσει ταύτη εδώ τη μαύρη κωμωδία
 που βάλθηκε να μας γευεί Σοφοκλεία Τραγωδία

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

(Η σκηνή ξετυλίγεται στο δικαστήριο που βρίσκεται στη δεξιά άκρη.

Μπαίνει ο Δικαστής και κάθεται στην έδρα του)

ΔΙΚΑΣΤΗΣ

Πού είναι η ενάγουσα κυρία Κωμωδία;

(Παρουσιάζεται η Κωμωδία)

ΚΩΜ. Εδώ είμαι κυρ Πρόεδρε, παρούσα και παθούσα. 445

ΔΙΚ. Και πού βρίσκεται ο άντρας σου, ο κύριος Κρατίνος;

ΚΩΜ. Δεν έχω άντρα, κύριε! Δεν είμαι σύζυγός του.

Ἄλλοτε βέβαια ἤμουν, μα τώρα πια δεν εἶμαι.*

ΔΙΚ. Αυτό, κυρά μου εμένανε, καθόλου δε με νοιάζει.

Εγώ τον εναγόμενο ρωτώ, αν εἶν' φερμένος. 450

(Παρουσιάζεται ο Κρατίνος)

ΚΡΑΤ. Εδώ εἶμαι, κύριε Πρόεδρε, παρών και ξουρισμένος.

ΔΙΚ. Κι αυτό μου εἶν' αδιάφορο, να λείπουνε τ' αστεία.

Αυτά να τα πουλᾷς εκεί που έχεις πελατεία!

Γιατί εγώ, σαν δικαστής, *δεν δίνω βημαεῖα*

Και να το καταλάβετε πως βρίσκεστε πια τώρα 455

στο ιερό της Θέμιδας, που σέβεται ὅλη η χώρα.

Λοιπόν, εσύ η σύζυγος, μίλησε πρώτη, πες μας,

γιατί ζητάς διαζύγιο ἀπὸ τον ποιητή μας.

ΚΩΜ. Κακολογεί τη μάνα μου, τον κύρη μου, τ' ἀδέλφια,

τους ανεψιούς, τις ανεψιές, ξαδέλφες και ξαδέλφια, 460

γείτονες, παραγείτονες, φίλους και περιοίκους,

συγχωριανούς μου πρόσφυγες και δούλους και μετοίκους...

ΚΡΑΤ. Ψέματα εἶναι ὅλ' αυτά που λέει η ζηλιάρα.

ΔΙΚ. Μη διακόπτεις, σύζυγε, γιατί θα φας σφαλιάρα.

Συνέχισε εσύ, κυρά, τι ἄλλο έχει κάνει; 465

ΚΩΜ. Κακολογεί τους σύμμαχους, τον Περικλή, τον Φάνη.

ΔΙΚ. Ποιον Φάνη εννοείς, κυρά;

ΚΩΜ. Μα, τον Αριστοφάνη.

ΔΙΚ. Καλά, συνέχισε, χωρίς χαϊδευτικά και τέτοια.

Ποιους ἄλλους κακολόγησε που κατοικούν κοντά του;

ΚΩΜ. Κατηγορεῖ, πολύ σκληρά και τα πεθερικά του. 470

ΔΙΚ. Αυτό μας το 'πες λέγοντας για μάνα και για κύρη.

ΚΩΜ. Τη βρίζει αλλιώς σαν μάνα μου κι αλλιώς σαν πεθερά του

ΔΙΚ. Αλλού τα κόλπα σου αυτά, κυρία Κωμωδία.

Συνέχισε τα λόγια σου χωρίς τρικλοποδιά.

ΚΩΜ. Ὅλους τους κατηγορήσε. Τα μόνα που 'χει αφήσει 475

εἶναι τα δυο του τα παιδιά, που δεν έχει γεννήσει.

ΔΙΚ. Εἰστε και ἀτεκνοι, λοιπόν;

* Βλ. Αποσπ. 194 (182) «Γυνή δ' εκείνου η, νυν δ' ουκέτι» (Βλ. Kock, σ. 72)

ΚΩΜ. Γεννάμε μόνο έργα.

ΔΙΚ. Συνέχισε όμως για να ιδώ, τι άλλο έχει κάνει
ο άντρας που ο μοχθηρός που πάει να μας τρελάνει.

ΚΩΜ. Χλωρό κλαρί δεν άφησε που να μην το μαράνει 480
και μάρανε και μένανε που μ' έχει η μάνα μία
και μάρανε και μένανε που μ' έχει και συμβία.

ΔΙΚ. Κόλλησεν η βελόνα σου. Θες να την ξεσκαλώσεις;

ΚΩΜ. Όχι, πασχίζω να τα πώ μ' όλες τις αποχρώσεις.

ΔΙΚ. Τελείωσες;

ΚΩΜ. Τώρα άρχισα. Μπορώ να συνεχίσω; 485

ΔΙΚ. Συνέχισε, μη βιάζεσαι. Βγάλε και τ' άπλυτά του.

Γιατί στις κωμωδίες του, κάστανα δε χαρίζει
κι όλους μας τους πολιτικούς χτυπά και σατιρίζει.

Κι όπως ετόνισες κι εσύ, κανέναν δεν αφήνει
να κάτσει σε χλωρό κλαρί και να μεγαλουργήσει. 490

ΚΩΜ. Είπα «κλαδί δεν άφησε που να μην το μαράνει.»

ΔΙΚ. Το ίδιο κάνει, κούκλα μου, και συμφωνώ μαζί σου.

Λέγε, λοιπόν, και θάψε τον τον κύριο κωμικό μας
που μόλυνε η γραφίδα του το έθνος το δικό μας,
το κράτος και το σύστημα της κοινωνίας τούτης. 495

Με πνίγει η αγανάκτηση, όμως εγώ εντούτοις,
θα είμαι αμερόληπτος και δίχως φόβο ή πάθος,
θα απονείμω δίκαιο, χωρίς κανένα λάθος.

ΚΩΜ. Λοιπόν, φέρνω το λόγο μου στο κατηγορητήριο.*

Μα πρώτα, κύριε δικαστή, ένα ευχαριστήριο, 500
που πριν με αποκάλεσες «κούκλα». Θα του κοστίσει,
αυτού εδώ του άτιμου που μ' έχει παρατήσει,
γιατί δεν είμαι ποθητή τάχατες, και ωραία

και τα 'μπλεξε με μία κοινή, **πανούρχα** και μοιραία.

ΔΙΚ. Ποια είναι; Να παρουσιαστεί η κατηγορουμένη. 505

(Η Πυτίνη, σαν μεθυσμένη, τρεκλίζοντας προχωρεί στο βήμα)

ΠΥΤ. Παρούσα!

*-Προβλ. την αρχή του Αποσπ. 193 (181).

ΔΙΚ. Και πώς λέγεσαι;

ΠΥΤ. Πυτίνη η παινεμένη.

Αλλιώς με λένε και Μπεκρού, Κρασσοκανάτα, Μέθη
ή Νταμιτζάνα ή...

ΔΙΚ. Καλά! Και ποια η δουλειά που κάνεις;

ΠΥΤ. Ποτίζω τα κορμιά κρασί και τα μυαλά με πνεύμα.

ΔΙΚ. Με οινόπνευμα θέλεις να να πεις.

ΠΥΤ. Αλήθεια που το ξέρεις; 510

ΔΙΚ. Κάτι γνωρίζουμε κι εμείς από οίνοπνευματώδη.

Μα τώρα πες, πώς έμπλεξες μ' αυτόν τον οργιώδη;

ΠΥΤ. Εκείνος έμπλεξε με με, την όμορφη κυρία,
για να με έχει συντροφιά και μούσα κι ηγερία.

Με ξεβουλώνει, με φιλά, με γλυκοκαταπίνει 515

και σαν του έρθει η έμπνευση, τότε μόνο μ' αφήνει

για να συγγράψω κωμικά ~~μελίσσια~~ ^{μελίσσια} κειδύλλια

που σαν-τα δουν οι αντίπαλοι θα σκάσουν απ' τη ξήλια.

ΔΙΚ. Με μέθυσαν τα λόγια σου, όπως και τους δικούς σου,
αυτούς που το γλυκό κρασί ποτίζεις του ^{φίλιου} σου. 520

Θέλω να πω τους φίλους σου και αγαπητικούς σου
που δένεις με τα νόστιμα τα κόλπα σου, γλυκούλα,...

ΚΩΜ. (διαμαρτύρεται) Κυρ δικαστή!...

ΔΙΚ. Σιωπή εσύ. Αυτή 'ναι η ομορφούλα.

Αυτή 'ναι η κούκλα, η καλλονή, κόμματος με τα ούλα...

ΚΩΜ. Μα, κύριε δικαστή, εσύ δε μ' είπες προσλίγου... 525

ΔΙΚ. Εγώ, εσύ, εμείς κι εσείς, ημίν, ημών και σφίσι,
είμαι τρελός με τούτη δω που πάει να με μεθύσει.

ΚΩΜ. Μα δε θα με αφήσεις πια ούτε να συνεχίσω;

ΔΙΚ. Συνέχισε, μα ξέρε το, πως έχω αποφασίσει
κιόλας πως είναι άδικες όλες οι κατηγορίες 530

ενάντια στον άντρα σου, γιατί κι εγώ ο ίδιος

όπως και κάθε λογικός που βλέπει αυτή την κόρη...

ΚΩΜ. Την ^{άζιμη} θέλεις να ειπείς και την παλιογυναίκα...

ΔΙΚ. Μιλάς με προκατάληψη και λες το ένα, δέκα.

Δε φαίνεσαι αμερόληπτη και δίκαιη γυναίκα. 535

Έλεγα, το λοιπόν, εγώ, πως όπως ο Κρατίνος
 που βρήκε την κοπέλα αυτή, την είδε, την ηρώσθη,
 τη φίλησε, τη γεύτηκε κι έχασε τα μυαλά του,
 το ίδιο θα 'κανα κι εγώ και κάθε γνήσιος άντρας.
 Τι θέλεις άλλο να σου πω, για να σε λογικέψω; 540
 Μοιάζεις με εγωίστρια και δε θα σε πιστέψω.

ΚΩΜ. (Κλαίγοντας) Άκου, θεέ μου Διόνυσε, πώς την κατηγορούνε
 την κόρη σου την ακριβή και πώς την αδικούνε.

ΔΙΚ. Άσε στην πάντα τους θεούς, γιατί μ' έχεις ζαλίσει.

ΚΩΜ. (Σκουπίζοντας τα δάκρυά της) Μ' αυτήν, λοιπόν,
 μ' απάτησε και μ' έχει εξευτελίσει 545

και μ' έκανε ρεντίκολο και σκέτη τραγωδία,
 εμένα που 'μουν πρόσχαρη, γελούμενη κι αστεία,
 εμένα που με λάτρευε και μ' είχε για καμάρι.

Δεν πιάνει τη γραφίδα του, χαρτί και καλαμάρι,
 παρά σηκώνεται πρωί και φεύγει πριν φωτίσει. 550

Κι όταν γυρνά στο σπίτι του, είν' σκνίπα στο μεθύσι.

Δεν τα αντέχω πια αυτά. Γι' αυτό ζητώ να φύγει

για πάντα από το σπίτι μου, να πάρω διαζύγι,

να ησυχάσω, να φτιαχτώ, κι ενόσω είμαι νέα

να βρω έναν άλλο ποιητή που να με εκτιμάει 555

να μ' αγαπάει με ορμή, με πάθος και με πνεύμα,

κι όχι με το οινόπνευμα, που τα μυαλά σκορπάει.

ΔΙΚ. Αν και δε συμφωνώ πολύ μ' αυτά που μ' αραδιάζεις,

τώρα που τέλειωσες, μπορεί, να 'ρθει ο σύζυγός σου,

για να σου απολογηθεί! Πλησίασε, Κρατίνε! 560

ΚΡΑΤ. Ίσως γνωρίζετε κι εσείς την άθλια σκευωρία*

που στήθηκε, ω δικαστές, ενάντια σε μένα.

ΔΙΚ. Όχι! Δεν τη γνωρίζουμε! Πες τη με συντομία.

ΚΡΑΤ. Ποτέ δε φανταζόμουνα πως θα κατηγορούσαν

εμένα ότι απάτησα τη θεία Κωμωδία!... 565

ΚΩΜ. Θεία είσαι και φαίνεσαι! Άκου. Με λέει, «θεία»,

* Βλ. Αποσπ. 197(185) «την μεν παρασκευήν ίσως γινώσκετε» (Edmonds, σ. 86)

ΔΙΚ. Μη διακόπτεις! Εννοεί τη θεϊκή σου φύση.

ΚΩΜ. Α έτσι; Κόρη του Θεού; Τότε τον συχωράω.

ΚΡΑΤ. Η Κωμωδία, κύριοι, είναι για μένα πάντα

η μια και μόνη σύζυγος, η μόνη μου γυναίκα

570

που γνώρισα κι αγάπησα απ' τα παλιά τα χρόνια.

Κι όταν της φεύγω από κοντά και πάω σ' άλλο μέρος

την κουβαλώ στη σκέψη μου. Είν' ο τρανός μου έρως.

ΚΩΜ. Ψέματα λέει, κυρ Πρόεδρε, αμέσως με ξεχνάει.

Απόδειξη πως τα 'μπλεξε μ' αυτήν που μας κοιτάει (τη δείχνει). 575

ΚΡΑΤ. Για την Πυτίνη θες να πεις; Την όμορφη κυρία;

ΚΩΜ. Ποια όμορφη και ποια κυρά. Είναι μια λετσαρία.

ΔΙΚ. Παρακαλώ, όχι βρισιές. Εδώ είναι δικαστήριο.

ΚΡΑΤ. Εγώ, ω άνδρες δικαστές, αν ~~δελω~~ την Πυτίνη

το κάνω για χατίρι αυτής (δείχνει την Κωμωδία) κι όχι, ποτέ για

κείνη (δείχνει την Πυτίνη).

580

ΚΩΜ. Για το καλό μου τη ρουφάς, για το καλό την πίνεις;

Για το καλό μου της κολλάς τα χείλη στα δικά της

και στόμα στόμα γεύεσαι τα πλανερά φιλιά της;

..... η

585

κι απέ κυλιέσαι αγκαλιαστά μ' αυτήν τη νταμιτζάνα

κι όπου βρεθείς κι όπου σταθείς αποκοιμίσ', αλήτη,

στους δρόμους, στα υπόγεια, στα καπηλειά, στο σπίτι;...

ΔΙΚΑΣΤΗΣ. Τη φέρνει και στο σπίτι σου, κυρία Κωμωδία;

ΚΩΜ. Το τόλμησε, κυρ Πρόεδρε, και τούτο, το θηρίο,

590

αλλά κι εγώ τους λιάνισα στο ξύλο και τους δύο.

Συνήθως όμως την πετάει, αφού την έχει αδειάσει

κι ο ίδιος προχωράει μπροστά στην πόρτα να ξεράσει.

Μα δεν προορταίνει, γιατί εγώ τον παίρνω με φραγάσι.

ΔΙΚ. Τι κάνεις τότε δηλαδή, πες μου, να καταλάβω.

595

ΚΩΜ. Μόλις σιμώσει ο κύριος, στραβός απ' το μεθύσι

πάνω στην πόρτα, έτοιμος να βγάλει τ' άντερά του,

του δίνω μια στην κεφαλή, μ' ένα χοντρό δοκάρι

και αρπαχτόν τον σέρνω πια, μέσα σαν το σφαχτάρι.

ΔΙΚ. Και η Πυτίνη κάθεται και πηζει σαν το γάλα; 600

ΚΩΜ. Όχι, η μπεκρούλα έντρομη το βάζει στην τρεχάλα,
πέφτει στο δρόμο και κυλάει σαν τ' άδεια τα βαρέλια
στην κατηφόρα την τρανή που πάει κατά τ' αμπέλια.

ΔΙΚ. Κι αφού γυρνάει, όπως λες, τυφλός απ' το μεθύσι
ο άντρας σου, την πόρτα του μπορεί να ξεχωρίσει; 605

ΚΩΜ. Αυτόνα να ρωτήσετε το πώς τα καταφέρνει.

ΔΙΚ. Για πες μας, το λοιπόν, εσύ, Κρατίνε, συντοπίτη,
πώς το μαντεύεις άραγε πως έφτασες στο σπίτι;

ΚΡΑΤ. Θα σας ειπώ αυτό που λεν όλοι οι μεθυσμένοι:

Παίρνω, κυρ Πρόεδρε, στρατί, στρατί το μονοπάτι, 610
Ντουγρού βαδίζω, προχωρώ με θολωμένο μάτι...

Και, ξάφνου, νιώθω τράνταγμα και στην κορφή μου ζάλη.
Ένα μεγάλο ρόπαλο μου σπάει το κεφάλι.

Πέφτω μισολιπόθυμος και το καταλαβαίνω
πως έφτασα στο σπίτι μου το πολυαγαπημένο. 615

ΔΙΚ. Καλά, συνέχισε, λοιπόν. Πού είχαμ' απομείνει;

ΚΡΑΤ. Έλεγα πως για το καλό της Κωμωδίας πήγα
και τα 'μπλεξα με τούτη δω την όμορφη Πυτίνη.

ΔΙΚ. Να λείπουν τα επίθετα. Αρκεί να πεις, Πυτίνη.

Το αν αυτή 'ναι όμορφη κι αξίζει ν' απατήσεις 620
τη σύζυγό σου την πιστή, λεβέντη μου Κρατίνο,
μόνον εγώ μπορώ να πω κι εγώ θε να το κρίνω.

ΚΡΑΤ. Ας είναι. Το λοιπόν εγώ ~~φίλοι~~ την κυρία
για να μπορώ ν' ασχοληθώ και με την κωμωδία.

ΔΙΚ. Α, ώστε μου την ήθελες για έμπνευση και μούσα; 625

ΚΡΑΤ. Αυτό ακριβώς συνέβηκε, κυρ Πρόεδρε,
ρουφούσα κι έπινα κρασί ώστε, χωρίς αγκούσα,
να σμίξω με τη σύζυγο, που τόσον αγαπούσα.

ΔΙΚ. Κι ήθελες διεγερτικό, μαζί της να πλαγιάσεις;

ΚΡΑΤ. Ε, όσο να 'ναι όταν γερνάς τη φλόγα θα τη χάσεις. 630

ΚΩΜ. Ψέματα λέει, κυρ Πρόεδρε. Δεν έχει τέτοια ανάγκη,

Ας έχει τα χρονάκια του, ~~έχει ταμπεραμέντο~~

ΚΡΑΤ. Α ναι, δε θα το αρνηθώ. Είμ' απ' αυτό λιγάκι,

(στο Δικαστή) αλλά το έχω βαρεθεί, φίλε μου, το νεράκι.

ΔΙΚ. Δεν είμαι, φίλος σου, καλέ, και μη με καλοπιάνεις. 635

Είμαι του δήμου δικαστής, τα λόγια σου μη χάνεις.

Όταν στην έδρα βρίσκομαι, δίκαιη κρίση βγάζω,

όσο κι αν είναι ~~εὐμαθής~~ ^{αὐτὰρ} που δικάζω.

ΚΩΜ. Όπα! Προολίγου παίνεγε τη ~~Νέρα~~ ^{Νέρα} την Πυτίνη

και τώρα ~~ιδιαιτέρως~~ ^{εὐμαθείς} προδίνει 640

Θαρρώ πως χάνω έδαφος κι ο άντρας μου κερδίζει

Γιατί, είτε ~~δικαιώξει~~ ^{δικαιώξει} αυτήν, την κατηγορουμένη

ή τον κατηγορούμενο, εγώ 'μαι η ζημιωμένη.

ΔΙΚ. Τι μουρμουρίζεις εκεί δα, κυρία Κωμωδία;

ΚΩΜ. Τίποτα, λέω μέσα μου πως η δικαιοσύνη 645

είναι τυφλή, μα σέρνεται στον πειρασμό κι εκείνη

ΔΙΚ. Δεν το 'πιασα το νόημα. Συνέχισε ~~Κρατίνε~~ ^{Κρατίνε}.

ΚΡΑΤ. Έλεγα: ο κομψός ποιητής, αν πίνει το νεράκι,

~~τίποτα το αξιόλογο~~ ^{τίποτα το αξιόλογο} δε θα γεννοβολήσει.

Ενώ, αν πίνει, βέβαια, αντίθετα, ~~κρασάκι~~ ^{κρασάκι}, 650

είναι σαν να 'χει φτερωτό άλογο καβαλήσει.*

ΚΩΜ. Και όλ' αυτά τα όμορφα μια ~~Πατριτιά~~ ^{Πατριτιά} δίνει;

ΚΡΑΤ. Σταμάτα να τη βρίζεις πια, την άμοιρη Πυτίνη,

γιατί θ' ανοίξω και εγώ τ' απύλωτό μου στόμα

για να στα ψάλλω χοντρικά και να σε κάνω πτώμα. 655

ΚΩΜ. Λέγε. Και τι μπορείς να πεις για μια σωστή κυρία

όπως εγώ που μ' εκτιμούν σε κάθε ευκαιρία;

ΚΡΑΤ. Είσαι κυρία, μα εγώ σε έχω κάνει τέτοια.

Και τη δική σου μην ξεχνάς ποτέ την περιπέτεια.

Δεν ήσουν καλύτερη από την νταμιτζάνα, 660

όταν χωριάτισσα, ~~Λερή~~ ^{Λερή}, ξετσίπωτη και πλάνα

γυρνούσες πάντα 'δω κι εκεί, σε κάθε πανηγύρι

μαζί με άλλους κωμαστές και με μασκαρεμένους,

κι έλεγες λόγια βρόμικα, ξετσίπωτες κουβέντες

* Βλ. Αποσπ. 203 (199) «οῖνος τοι χαρίεντι πέλει ταχύς ἵππος αοιδῶ/ ὕδωρ δε πίνων χρηστόν ουδέν αν τέκοις» (Βλ. Edmunds, σ. 92)

Αγαπητή συμβία μου, την έμπνευση ζητούσα 695

Δε σε αδίκησα ποτέ ούτε σε απατούσα.

Και συ και η Πυτίνη μας είσαστε δύο δώρα

απ' το θεό των αμπελιών, στη λατρευτή μας χώρα,

και καθώς λέγει μάλιστα και η γεωμετρία,

«δυοίν προς τρίτον ίσα και αλλήλοιν ίσα τρία». 700

ΚΩΜ. Τι θέλεις να μας πεις μ' αυτή τη φράση την περίσσια;

ΚΡΑΤ. Πως όταν δύο πράματα είν' ίσα μ' ένα τρίτο

αυτά τα δύο είναι τους και μεταξύ τους ίσα.

ΚΩΜ. Αυτό το ξέρω, άνθρωπε, ελληνικά μιλάω,

μα δεν κατάλαβα καλά το πού τα πας, τα τρία. 705

ΚΡΑΤ. Να σ' αποδείξω σίγουρα και με γεωμετρία

πως είσαι μια σταυρααδερφή αυτής που κατακρίνεις.

ΚΩΜ. Εγώ να είμαι αδελφή ετούτης της Πυτίνης;

ΚΡΑΤ. Το ίδιο αίμα έχετε, το Βάγκχο για πατέρα.

Μονάχα που δεν έχετε την ίδια τη μητέρα. 710

ΚΩΜ. Μα είναι δυνατόν ποτέ να είναι αδελφή μου;

ΚΡΑΤ. Ναι, είστε σίγουρα αδελφές, γι' αυτό κι αγκαλιαστείτε.

Τώρα που γνωριστήκατε, ορμάτε, φιληθείτε!

(Οι δυο γυναίκες διστάζουν για λίγο, κοιτάζονται αλλά μετά ορ-
μούν η μια προς την άλλη, αγκαλιάζονται, φιλιούνται και λένε)

ΠΥΤ. Μεγάλη αδελφούλα μου, με δέος σε κοιτάω.

ΚΩΜ. Μικρή μου, αδελφούλα μου, Πυτίνη, σ' αγαπάω. 715

Τώρα που σ' ανακάλυψα, θα ζήσουμεν αντάμα.

Θα έρθεις στο σπιτάκι μας, το φτωχικό εκείνο

για να βοηθάμε και οι δυο τον άντρα μας Κρατίνο.

ΔΙΚ. Η δίκη μας τελείωσεν, πήρεν αιφνίδιο τέλος,

και την απόφασιν ευθύς εξάγω μ' ευκολία: 720

Δεν αποδείχτηκε καμιά συζυγική μοιχεία.

Γι' αυτό, κατηγορούμενε, σε απαλλάσσω τώρα.

Μπορείς να πας στο σπίτι σου και με τις δυο. Προχώρα!

(Ο Κρατίνος αγκαλιάζει και τις δύο).

Για λόγους εξαιρετικούς, τούτο το δικαστήριο,

καταπατά τους κείμενους τους νόμους κι επιτρέπει 725

τη διαγμία, σύμφωνα με τους ουράνιους νόμους.
 Το θεϊκό το δίκαιο, ως λέν οι τραγικοί μας,
 υπερτερεί απ' τη θνητή την κρίση τη δική μας.
 Γι' αυτό και είναι ασύδοτοι στον έρωτα οι θεοί μας.
 Έτσι πρέπει κι οι ποιητές να ζούνε μ' άλλους τρόπους: 730
 να νιώθουνε πιο λεύτεροι απ' τους λοιπούς ανθρώπους.
 ΚΡΑΤ. Και ποια θα πέφτει δίπλα μου πρώτη πάνω στην κλίνη;
 ΔΙΚ. Σειρά έχει η γυναικούλα σου κι ακολουθεί η Πυτίνη.
 Αυτό είναι το δίκαιο, το λογικό. Κι ο νόμος 735
 δίνει πρωτιά στη νόμιμη γυναίκα. Η ερωμένη
 είναι σε δεύτερη σειρά και υποβαθμισμένη,
 κι ας είναι πιο επιθυμητή και πιο αναζητούμενη.
 Άλλωστε πρώτα το φαγί τρώμε, με τη σαλάτα.
 Κι ύστερα τρώμε τα γλυκά, τα φρούτα τα μελάτα. 740
 ΚΡΑΤ. Δε συμφωνώ, κυρ Πρόεδρε, και να με συγχωρείτε.
 Σε μένανε ανάποδα τα πράγματα θα βρείτε.
 Πρώτα το πίνω το κρασί απ' την Κρασοκανάτα
 κι ύστερα γράφω στο χαρτί τα κωμικά μαντάτα.
 Γι' αυτό πρέπει να συν-βρεθώ πρώτα με την Πυτίνη 745
 κι ύστερα στη συζυγική να κοιμηθώ την κλίνη.
 ΔΙΚ. Τι λες, Πυτίνη, δέχεσαι αυτά που μας προτείνει;
 ΠΥΤ. Δέχομαι, παραδέχομαι ετούτα τα πρωτεία,
 Η Κωμωδία ας κρατά την πρωτοκαθεδρία
 στη δόξα και στο σεβασμό μέσα στην πολιτεία. 750
 ΔΙΚ. Τι λες κι εσύ για όλα αυτά, κυρία Κωμωδία;
 ΚΩΜ. Θεία μ' ονόμασε πιο πριν ο άντρας μου Κρατίνος.
 ΚΡΑΤ. Είναι γιατί σε θεωρώ μια θεϊκή κυρία.
 ΔΙΚ. Απάντησε κομπλεξική, κυρία Κωμωδία.
 Δέχεσαι τον κανονισμό που πρότεινε εκείνος; 755
 ΚΩΜ. Τον δέχομαι, επειδής εγώ μόνο με το μυαλό μου
 κράτησα τον Κρατίνο μου στο κράτος το δικό μου,
 γιατί 'ναι κείνος άκρατος που κρατημό δεν έχει,
 μόνο κρατιέται κραταιός με το κρασί που τρέχει
 και κρένει δημοκρατικά μες στη λαοκρατία 760

χτυπώντας με γυμνό σπαθί τη γραφειοκρατία.

ΔΙΚ. Κοίτα μην πάθεις κἀνα «κραχ», κροκάτη Καμωδία,
και χάσεις τον Κρατίνο σου με την «κρατο-λογία».

ΚΩΜ. Μακάρι να τον ξαναδώ να γράφει κωμωδία
κι εγώ είμαι εγώ η σύζυγος και τούτη η ηγερία.

765

Εγώ θ' αποτελώ σκοπό και τούτη εδώ το μέσον.

Πατί, όπως ξέρετε, ο σκοπός αγιάζει και το μέσον.

ΔΙΚ. Ωρα καλή σας, το λοιπόν, τρίγωνο ευτυχισμένο
καλά κρασιά, καλές δουλειές, καλές δημιουργίες,

με φαντασία κι όνειρο, με γλέντι και τραγούδι

770

δοξάστε την πατρίδα μας και κάντε την λουλούδι.

(Ο Κρατίνος αγκαλιάζει την Πυτίνη. Η Καμωδία ζηλεύει, αγριεύει,
τη διαχώνει αρπάζοντας τον άντρα της. Εκείνος απλώνει το χέρι του
προς την Πυτίνη, την πιάνει, τη σέρνει κοντά του και αγκαλιάζο-
ντας και τις δύο μπαίνει μαζί τους από τ' αριστερά στο σπίτι, χα-
ρούμενος και γελαστός).

ΧΟΡΟΣ

(Ο Χορός των γυναικών που είναι ντυμένες πάντα σαν νταμιτζάνες
πανηγυρίζει για τη συμφιλίωση της Καμωδίας με την Πυτίνη).

Στροφή α'

Απειρες είναι οι μορφές της ανθρωπίνης δράσης,
όπως τα φύλλα των δέντρων κι η άμμος της θαλάσσης,
μα εξετάζοντας καλά, κείνη θα ξεχωρίσεις
που θα σε κάνει κι όμορφα και δυνατά να ζήσεις.

775

Είναι η απασχόληση με την καλλιτεχνία
που έχουνε οι ποιητές, οι γλύπτες, οι ζωγράφοι
κι αυτοί που του θεάτρου μας κρατούν τη συντεχνία
ηθοποιοί και μουσικοί κι οι σκηνοχορογράφοι.

Αντιστροφή α'

Αυτοί που με τα έργα τους γλυκαίνουνε τη χώρα,
την κάνουν να χαμογελά κι όμορφα να φεγγίζει

780

φέρνοντας τον παράδεισο στα σπίτια μας, την ώρα
 που το σκοτάδι μας πατά κι η κόλαση μουγκρίζει.
 Όλοι τους είναι ποιητές, τρανά παιδιά του κόσμου
 που, αν δεν ήτανε παιδιά, δε θα 'τανε το φως μου.
 Στους μόχτους και στα βάσανα, στους πόνους ως το τέλος
 και στους καιμούς μας δίνουνε φόρμα, ρυθμό και μέλος.

785

Στ ρ ο φ ή β

Αυτοί βλέπουν τα πράγματα στη γερασμένη γη μας,
 με ολοκάθαρη ματιά και μ' αίσθηση παρθένα,
 σαν να 'ναι φρέσκα κι άγνωστα, καινούργια στη ζωή μας
 σαν να ξαναγεννήθηκαν για να δοθούν σε μένα.
 Τούτον τον κόσμο που συχνά γκρεμίζουν με το χάζι,
 την κάθε μέρα και στιγμή, τον ξαναδημιουργούνε
 μ' αισθήματ' από την ψυχή που σαν ηφαίστειο βράζει.
 Γι' αυτό φωνάζουν δυνατά και λάμπουν και πονούνε.

790

795

Α ν τ ι σ τ ρ ο φ ή β'

Είναι και πάλι οι ποιητές που πολεμούν ενάντια
 στους τύπους, τους συμβιβασμούς, τα μέτρα, τις συμβάσεις
 και κατακτούν τον ουρανό με άδεια τα βαλάντια
 να βρουν το νόημα της ζωής στου σύμπαντος τις βάσεις.
 Προβλέπουν και προαισθάνονται του μέλλοντος την τάξη,
 φαντάζονται διάπλατες λεωφόρους, πολιτείες,
 ορίζοντες, οράματα, ιδέες κι ουτοπίες
 και αναλώνονται μετά για να τα κάνουν πράξη.

800

Στ ρ ο φ ή γ'

Ανοίγοντας τα μάτια τους θαυμαστικά, μας κάνουν
 ν' ανοιγοκλείνουμε κι εμείς με θάμπος τα δικά μας
 τα κουρασμένα και στεγνά, που παρωπίδες βάνουν
 μες στο κυνήγι το τρελό για τα συμφέροντά μας.
 Τότε κοιτάζουμε κι εμείς με αισθήματα καινούργια
 τον ουρανό, τον άνθρωπο, τ' αστέρια και τη μοίρα,

805

και σταματάμε μια στιγμή το τρέξιμο, τη φούρια
για να χαρούμε ξένοιαστοι των ποιητών τη λύρα. 810

Αντιστροφή γ'

Αυτούς τους στύλους της ζωής, αυτούς τους ευεργέτες
να τους καταλαβαίνουμε και να τους συγχωρούμε
όλα τα ελαττώματα που έχουν σαν ηγέτες,
γιατί αλλιώς αγνώμονες κι αγροίκοι θα φανούμε. 815
Ας τους χαρίσουμε, λοιπόν, δόξα, τιμή κι αγάπη
αφού κι αυτοί τόσο γλυκά μας έχουνε μαγεύσει,
γιατί το έργο του ο καθείς πάντα για μας το γράφει,
για να 'ναι το άλας της ζωής, του βίου μας η γεύση.

ΧΟΡΟΣ

Στο λαρύγγι σου κυλάει βάλσαμο και γιατρικό
που γιατρεύει τις πληγές σου στο κορμί και στο μυαλό.
Κι όταν φτάσει στο στομάχι και στο αίμα το νωθρό
το ζαλίζει με μια γλύκα και το κάνει πιο γοργό.
Η ψυχή αναλαγιάζει, νιώθεις ενθουσιασμό
σαν να έχεις κατεβάσει κάτω δω τον ουρανό.
Και για μια στιγμή νομίζεις πως κι εσύ 'σαι δυνατός
να γκρεμίσεις και να χτίσεις σαν ένας μικρός θεός.
Ο φτωχός ετούτος κόσμος μεγαλώνει και φτουρά
μοναχά για τους ανθρώπους που πετάνε με φτερά.
Όσοι θέλουν να ψηλώσουν και να ζήσουν πιο καλά,
ας αλλάξουν τη ζωή τους, ας αλλάξουν και μυαλά.
Όποιος το κρασί λατρεύει, δε θα τον ιδείς ποτέ
να 'χει το μυαλό στη σπάθα, στους πολέμους, στο λουφέ.
Μόνο σκέφτεται τα γλέντια την ειρήνη, τη χαρά
τα τρελά τα πανηγύρια, κι όλο αγάπες λαχταρά.